

Sygn. akt III AUa 1026/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SSA Marcjanna Górska
Sędziowie:	SA Teresa Czekaj SA Krystyna Smaga (spr.)
Protokolant: stażysta Katarzyna Sugier	

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2013 r. w Lublinie

sprawy J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 1 sierpnia 2013 r. sygn. akt VI U 1777/12

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 listopada 2012 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ustalił J. M. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Do wartości kapitału początkowego nie przyjął okresu od 1 lipca 1997 r do 31 października 2001 r, to jest opieki nad ojcem zaliczonym do I grupy inwalidów.

Od decyzji odwołała się J. M. w zakresie nieuwzględnienia okresu opieki nad ojcem. Podniosła, że ojciec wymagał stałej opieki, której nikt poza nią nie mógł sprawować.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania. Podniósł, że spornym może być jedynie okres opieki od 1 lipca 1997 r do 31 grudnia 1998 r, gdyż kapitał początkowy ustalany jest na dzień 1 stycznia 1999 r. Organ rentowy nie uwzględnił tego okresu, ponieważ wnioskodawczyni od 21 stycznia 1995 r do 1 października 2005 r pobierała rentę rodzinną po zmarłym mężu, przyznaną na małoletnie dzieci. Wysokość tego świadczenia przekraczała połowę

najniższego wynagrodzenia. W związku z tym nie została spełniona przesłanka określona w art. 7 ust. 1 pkt 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 1 sierpnia 2013 r: I. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uwzględnił J. M. do wartości kapitału początkowego okres od 1 lipca 1997 r do 31 grudnia 1998 r, z tytułu niewykonywania pracy, spowodowanego koniecznością opieki nad ojcem zaliczonym do pierwszej grupy inwalidów; II. oddalił odwołanie w pozostałej części.

Sąd ustalił, że J. M., urodzona (...), od 21 stycznia 1995 r do 31 października 1999 r miała przyznane prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu. Do renty rodzinnej były również uprawnione dzieci M. M., K. M. i H. M.. Świadczenie podlegało podziałowi na 4 części. W spornym okresie od 1 lipca 1997 r do 31 grudnia 1998 r wnioskodawczyni nie pracowała, a jej przychód stanowiła renta rodzinna. Od 1 lipca 1997 r świadczenie wynosiło 576,94 zł, od 1 września 1997 r 514,63 zł, a od 1 marca 1998 r - 586,79 zł.

Dalej Sąd ustalił, że ojciec wnioskodawczyni, A. J., od 12 lipca 1995 r był zaliczony do I grupy inwalidów. Wymagał stałej opieki, nie poruszał się z powodu paraliżu. Wnioskodawczyni mieszkała z ojcem i sprawowała nad nim stałą opiekę. Karmiła go, myła, zmieniała pieluchy, prała. Ojciec wnioskodawczyni zmarł w 2010 r. Decyzją z dnia 28 listopada 2012 r ZUS ustalił wnioskodawczyni kapitał początkowy na 1 stycznia 1999 r w kwocie 57.286,90 zł. Do ustalenia jego wartości nie uwzględniono okresów pracy w gospodarstwie rolnym oraz okresu opieki nad ojcem, ze względu na pobieranie w tym czasie renty rodzinnej i osiąganie przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia.

Sąd wskazał, że na podstawie art. 173 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Zgodnie z ust. 3 tego przepisu wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy. Przy ustalaniu kapitału o przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy m.in. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2 ustawy). Art. 7 ust. 7 określa, że okresami nieskładkowymi są przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, sprawowanej przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia.

Sąd stwierdził, że bezsporne jest, że ojciec wnioskodawczyni od 12 lipca 1995 r był zaliczony do I grupy inwalidów. Z zeznań świadków E. M. i W. B. wynika, że wnioskodawczyni mieszkała z ojcem i sprawowała nad nim wyłączną opiekę. Matka wnioskodawczyni już nie żyła, a synowie uczęszczali do szkoły. Ciężar opieki spadł wyłącznie na ubezpieczoną. W związku z tym uzasadnione jest stwierdzenie, że zakres czasowy opieki uniemożliwiał jej podjęcie pracy.

Sąd wskazał, że w spornym okresie od 1 lipca 1997 r do 31 grudnia 1998 r przychód wnioskodawczyni stanowiła renta rodzinna po zmarłym mężu, która była przyznana od 1 lipca 1997 r w kwocie 576,94 zł, od 1 września 1997 r w kwocie 514,63 zł, a od 1 marca 1998 r - 586,79 zł. Najniższe wynagrodzenie miesięczne od 1 lipca 1997 r wynosiło 450 zł. (zarządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 25 czerwca 1997 r zmieniające zarządzenie w sprawie najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników, M.P. z 1997 r Nr 38, poz. 379), a od 1 lutego 1998 r - 500 zł. (rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 stycznia 1998 r w sprawie najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników, Dz. U. z 1998 r Nr 16, poz. 74). W spornym okresie do renty rodzinnej poza wnioskodawczynią były uprawnione również jej dzieci. Zgodnie z art. 74 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, świadczenie podlegało zatem podziałowi na cztery równe części. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 marca 2010 r (sygn. II UK 235/09 OSNP 2011/17-18/235) podniósł, że obowiązek podziału jednej łącznej renty rodzinnej na równe części między uprawnionych członków rodziny, o którym mowa w art. 74 ust. 2, nie ma znaczenia technicznego, ale istotne

znaczenie normatywne określające prawo każdej osoby uprawnionej do równej części renty rodzinnej już dlatego, że przychody uzyskiwane z tytułu przysługujących im podzielonych części rent rodzinnych podlegają podatkowi dochodowemu od osób fizycznych. Ponadto podział renty rodzinnej jest wyraźnie dokonywany w równych częściach pomiędzy wszystkich uprawnionych do tego jednego łącznego świadczenia w wydawanych decyzjach rentowych. W decyzjach tych zawarte są dokładne pouczenia, między innymi o okolicznościach prowadzących do ustania prawa do renty rodzinnej, do jej zawieszenia oraz dotyczące konieczności dokonania podziału renty rodzinnej po raz pierwszy lub ponownie w razie zmiany warunków dotychczasowego podziału ze względu na liczbę osób uprawnionych, co zawsze następuje od miesiąca ujawnienia tych okoliczności (art. 74 ust. 3 ustawy). Natomiast zasada, że wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, oznacza, iż wystarczające jest zgłoszenie wniosku o to świadczenie przez jedną osobę uprawnioną do przyznania tego świadczenia. Tylko w takim sensie renta rodzinna jest jednym łącznym świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, przysługującym uprawnionym członkom rodziny zmarłego. Podzielając powyższy pogląd Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że przychodem wnioskodawczynie w spornym okresie była renta rodzinna w wysokości przypadającej jej po podziale na cztery części przysługujące uprawnionym. W związku z tym przychód ten wynosił: od 1 lipca 1997 r - 144,12 zł, od 1 września 1997 r - 128,66 zł, od 1 marca 1998 r do 31 grudnia 1998 r - 146,70 zł. i nie przekraczał połowy kwot najniższego wynagrodzenia, tj. kwoty 225 zł od 1 lipca 1997 r i kwoty 250 zł od 1 lutego 1998 r.

Zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, okres od 1 lipca 1997 r do 31 grudnia 1998 r podlega uwzględnieniu do wartości kapitału początkowego wnioskodawczynie jako nieskładkowy na podstawie art. 174 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W tym stanie rzeczy Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie I. wyroku. Zgodnie art. 173 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999 r. W związku z tym, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc w punkcie II. wyroku oddalił odwołanie tej części.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., zaskarżając go w punkcie I.

Apelujący zarzucił orzeczeniu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 7 pkt 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.), poprzez zaliczenie do wysokości kapitału początkowego okresu niewykonywania pracy z powodu opieki nad członkiem rodziny, pomimo niespełnienia przesłanek wynikających z tego przepisu prawa.

Podnosząc powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualne o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Apelujący wskazał, że nie zaliczył spornego okresu do okresów ubezpieczenia, ponieważ wnioskodawczynie w tym okresie pobierała rentę rodzinną, z tego tytułu osiągała też przychód przekraczający miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia. Prawo do renty rodzinnej wnioskodawczynie miała przyznane od 21 stycznia 1995 r, a więc sporny okres nie przypada przed dniem nabycia prawa do renty.

Apelujący podniósł, że Sąd w uzasadnieniu wyroku nie odniósł się do faktu, że żądany okres opieki przypada po przyznaniu wnioskodawczynie renty rodzinnej. Fakt zaś pobierania renty przemawia za tym, że niewykonywanie pracy w takim okresie nie jest w sposób niewątpliwy spowodowany koniecznością sprawowania opieki. Apelujący powołał się na rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 marca 2008 r, III AUa 648/07 i Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2005 r, I UK 347/04.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczynie podała, że nie zgadza się z wyrokiem, a renta rodzinna była dochodem na cztery osoby.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest zasadna.

Na podstawie art. 173 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Stosownie do art. 174 ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2 - 12 (ust. 1). Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6; 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5; 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1 - 4 i 6 - 12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (ust. 2).

Zgodnie z art. 7 pkt 7 ustawy emerytalnej, okresami nieskładkowymi są przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, sprawowanej przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia.

Zaliczenie do wartości kapitału początkowego okresu opieki nad członkiem rodziny może nastąpić po spełnieniu warunków wymienionych w zacytowanym przepisie. Z powyższego przepisu wynika, że okres opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny nie jest okresem nieskładkowym, jeżeli przypada na okres pobierania emerytury lub renty, bowiem powinien przypadać „przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty”. Takie ogólne stwierdzenie oznacza, że nabycie zarówno renty z tytułu niezdolności do pracy, jak i renty rodzinnej wyklucza możliwość uznania okresu opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, po przyznaniu świadczenia, za okres nieskładkowy. Bowiem art. 4 pkt 10) ustawy o emeryturach i rentach wyjaśnia, że użyte w ustawie określenie „renta” oznacza rentę z tytułu niezdolności do pracy i rentę rodzinną.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w powołanym w apelacji wyroku z dnia 23 sierpnia 2005 r, I UK 347/04, wymienione w art. 7 okresy nieskładkowe są okresami niewykonywania pracy i niepodlegania ubezpieczeniu społecznemu z powodu przeszkód uniemożliwiających jakąkolwiek działalność. Taką przeszkodą jest również sprawowanie opieki nad dzieckiem lub innym członkiem rodziny. Jednak w tym ostatnim przypadku ustawodawca uznał, że zarówno przy ustalaniu prawa do świadczeń jak i ich wysokości nie są uwzględniane okresy niewykonywania pracy, w których wypłacane były świadczenia z ubezpieczenia społecznego - emerytura lub renta - także w przypadku, gdy emeryt lub rencista opiekował się dzieckiem lub innym członkiem rodziny wymagającym opieki (OSNP 2006/13-14/220).

Niesporne jest w sprawie, że wnioskodawczyni pobierała rentę rodzinną po zmarłym mężu od 21 stycznia 1995 r, a ojcem opiekowała się od 1 lipca 1997 r, a więc po przyznaniu jej prawa do renty rodzinnej.

Z powyższych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc, uwzględniając apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I i oddalił odwołanie.